

HE112/2025 vp

Keski-Uudenmaan työllisyysalueen lausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle koskien hallituksen esitystä eduskunnalle yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi yleistukilaki. Lisäksi ehdotetaan muutettaviksi työttömyysturvalakia, lakia työvoimapalveluiden järjestämisestä, lakia työttömyysetuuksien rahoituksesta sekä noin 30 muuta lakia.

Keski-Uudenmaan työllisyysalue kiittää mahdollisuudesta lausua esityksestä ja lausuu keskittyen työvoimaviranomaisen toimintaan vaikuttaviin muutoksiin.

Näkemykset 112/2025 yleistukeen

Hallituksen esityksen tavoitteena on selkeyttää sosiaaliturvaa yhdistämällä peruspäiväraha ja työmarkkinatuki yhdeksi etuudeksi, yleistueksi. Tätä pidämme perusteltuna ja kannatettavana uudistuksena. Yksi etuus yksinkertaistaa asiakkaan näkökulmasta järjestelmää ja vähentää päällekkäisyyksiä.

Lähtökohtaisesti pidämme kannatettavana myös asiakkaan kasvokkaisia tapaamisia ja tarkempaa palvelutarpeen selvittämistä työttömyyden pitkittyessä.

Työvoimaviranomaisen näkökulmasta kokonaisuus ei kuitenkaan kevennä normeja. Arvioitujen hyötyjen rinnalla esitys tuo uusia velvoitteita, jotka sitovat resursseja normien noudattamiseen ilman, että asiakkaiden palvelu paranee.

HE 112/2025 yleistuesta tuo uusia velvoitteita työvoimaviranomaiselle. Pitkittyneeseen työttömyyteen liitetään aktivointijakso, jossa työnhakijalle järjestetään kasvokkaisia keskusteluja, jotka sitovat työaikaa pois muusta asiakastyöstä sekä kasvattavat tilatarvetta tapaamisille. Lisäksi työmarkkinatuen ja peruspäivärahan yhdistäminen tuo uusia asiakkaita yleistuen piiriin ja lisää siten myös työvoimaviranomaisen velvoitteita aktivointijaksojen järjestämisessä.

Kokonaisuutena hallituksen esitykset lisäävät työvoimaviranomaisten työtä ja hallinnollisia velvoitteita verrattuna nykytilanteeseen, vaikka tavoitteena on ollut purkaa normeja osana työllisyyspalveluiden siirtoa kunnille. Työttömyysturvan osalta yleistuki selventää järjestelmää edunsaajille, mutta samalla lisää työvoimaviranomaisen työtaakkaa ja sääntelyä.

Nykytilanteessa työvoimaviranomaista koskevan lainsäädännön ja työllisyysalueilla toteutuvan arjen välillä on merkittävä ero, eivätkä normien toteuttaminen käytännön

arjessa kohtaa. Esimerkiksi täydentäviä työnhakukeskusteluja tehdään käytännössä vain murto-osa lain vaatimuksista. Täydentäviin työnhakukeskusteluihin liittyvät kevennykset ja alkuhaastattelun aikarajan pidentäminen 10 päivään HE 108/2025 esityksessä eivät siis ole tosiasiallisia kevennyksiä, vaan lainsäädäntöä säädetään vastaamaan paremmin nykytilaa. Käytännössä nykyisiä normeja ei pystytä toteuttamaan täysimääräisesti myöskään työnhakukeskusteluiden eikä alkuhaastatteluiden osalta. Tältä osin kevennykset jäävät teoreettisiksi samalla, kun kevennysten perusteella säädetään uusia edellä mainittuja tehtäviä.

Muiden lakien vaikutukset työvoimaviranomaisen toimintaan

Keski-Uudenmaan työllisyysalue haluaa myös ilmaista huolensa siitä, että tällä hetkellä käsittelyssä olevat hallituksen esitykset HE 108/2025, HE 109/2025, HE 112/2025 ja HE 116/2025 lisäävät kaikki osaltaan työvoimaviranomaisen työmäärää ja sääntelyä.

Hallituksen esitys HE 108/2025 työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämisestä on tekemässä työnhakuprofiilista pakollisen sekä vähentämässä harkintaa työttömyyden katkaisemisessa. Työnhakuprofiilin pakollisuus merkitsee uutta tehtävää viranomaiselle. Työhaun päättyminen nykyistä nopeammin lisää myös työvoimaviranomaisen työmäärää.

Kolmantena samanaikaisesti käsittelyssä oleva HE 109/2025 koskee kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia. Muutoksessa luovutaan työvoimaviranomaisten ja hyvinvointialueiden yhdessä tekemistä aktivointisuunnitelmista muilta kuin toimeentulotukea saavilta työnhakijoilta. Tavoitteena on 1,6 miljoonan euron säästöt hyvinvointialueille. Käytännössä muutos kuitenkin lisää työvoimaviranomaisten osaamisvaatimuksia sosiaali- ja terveystyöpalveluiden tarpeiden tunnistamisesta, mikä aiheuttaa lisätyötä.

Kokonaisuutena hallituksen esitykset lisäävät työvoimaviranomaisten työtä ja hallinnollisia velvoitteita verrattuna nykytilanteeseen, vaikka tavoitteena on ollut purkaa normeja osana työllisyyspalveluiden siirtoa kunnille.

Yhteenveto

Yleistuki on selkeä ja kannatettava uudistus edunsaajan näkökulmasta, mutta työvoimaviranomaisen tehtäviä koskevat normit tiukentuvat kokonaisuutena. Yhdessä HE 109/2025 ja HE 112/2025 lisäävät velvoitteita esimerkiksi aktivointijakson, työnhakuprofiilin pakollisuuden ja laajempien arviointivastuiden kautta. Nykyisetkään normit eivät vastaa arjen todellisuutta työllisyysalueilla, joten esitysten tuomat

lisätehtävät lisäävät tosiasiallista hallinnollista kuormaa. Tarvitaan laajempaa normien purkua, jotta työvoimaviranomaisten resurssit voidaan kohdentaa asiakkaiden tarpeisiin ja palveluiden vaikuttavuuteen.

Pidämme tärkeänä, että yleistuki etuutena etenee. Sen sijaan työvoimaviranomaisen palveluprosessiin liittyvä sääntely kaipaa laajempaa normien purkua ja omaa kokonaistarkastelua. Työvoimaviranomaisten resurssit on tarkoituksenmukaista kohdistaa asiakkaiden tarpeiden mukaisesti, ei kaavamaisten normien täyttämiseen.

TE-palvelujen siirrolla kuntiin tavoiteltiin parempaa vastaavuutta kuntien paikallisiin elinvoimatarpeisiin kehittämällä TE-palveluja osaksi kuntakokonaisuutta. Uudistuksen hengen mukaisesti paikallisille työvoimaviranomaisille tulisi antaa laajempaa harkintavaltaa sen suhteen, milloin asiakkaan palvelutarve edellyttää työnhakukeskustelua ja missä muodossa se toteutetaan.